SIMBOLUL PAGANINIAN – interviu cu sopranele Mildela D'Amico şi Elena Moşuc

(Costin Popa – 8 martie 2010)

Am întâlnit-o recent, la Milano, pe una din cunoscutele soprane italiene, Mildela D'Amico, mulţi ani solistă în ansamblul Scalei, actualmente eminentă profesoară de canto. Printre foştii ei elevi se numără şi reputata noastră soprană Elena Moşuc, care m-a însoţit în vizită. Am pătruns într-un apartament de bloc, situat lângă moderna clădire a Teatrului Strehler, în încăperi care poartă mărturii ale gloriei marii scene milaneze, pe care Elena Moşuc triumfase cu câteva zile înainte în „Rigoletto" de Verdi.

Fotografii ale Mildelei D'Amico în compania unor iluştri cântăreţi împodobesc pereţii, pianul, biroul, celelalte mobile. O istorie vie. Amintiri de neuitat şi dovezi ale unui profund respect pentru foştii colegi, legendare nume ale artei lirice italiene.

COSTIN POPA: Stimată maestră, vă văd alături de Mario del Monaco, Franco Corelli, Leyla Gencer, Lina Pagliughi, Luciano Pavarotti...

MILDELA D'AMICO: Da, glasuri de aur...

C. P.: Ce spuneţi despre aceşti mari dispăruţi?

M. D'A.: Artişti uriaşi. Am fost prieteni, dar pe lângă relaţia fraternă, discutam mereu despre profesiune, despre tehnica vocală. Şi trebuie să afirm că puţini tenori din lume au putut ajunge la nivelul unor del Monaco, di Stefano sau Corelli. În ziua de astăzi nu mai există asemenea cântăreţi.

C. P.: L-aş adăuga pe Pavarotti...

M. D'A.: Şi pe el, dar în primul rând pe Mario del Monaco şi Giuseppe di Stefano. Eu am debutat alături de un alt mare tenor, Ferruccio Tagliavini, care a fost şi naşul meu. Cred că aceşti cântăreţi de acum nu vor lăsa urmă în istorie, cum o va face Elena Moşuc. Iată numai un exemplu. Când a cântat **Rigoletto** la Arena din Verona a emis uimitoare Mi bemoluri acute care au făcut înconjurul întregii arene iar publicul a apreciat entuziast: „Storiche".

C. P.: Istorice, ca şi ieri la Scala. Aţi adus aminte de tehnica vocală. Ce secrete ascunde?

M. D'A.: Am avut onoarea şi bucuria să dau prima mea audiţie, chiar la Scala, cu maestrul Wolfgang Sawallisch, care m-a ascultat în arii din **Traviata, Somnambula şi Turandot**, rolul Liù. Nu m-am dus să audiţionez la Viena pentru că logodnicul meu, tenorul Aronne Ceroni, era gelos şi nu voia să mă lase. Maestrul a înţeles. Audiţiile se ţineau în celebra Sală Galbenă a Scalei. Scara, de la poartă până la etajul al treilea, era plină de tinere aspirante care aşteptau să cânte. Erau venite din toate colţurile lumii, chiar şi din Australia. După aria din **Traviata** mă aşteptam să fiu oprită dar maestrul mi-a spus „Foarte bine!" şi a dorit să continui cu **Somnambula**, cavatina **Ah, non credea mirarti**. Şi apoi, cu **Tu che di gel sei cinta** din **Turandot**. După ce am terminat, i-am

cerut scuze că am profitat de bunăvoinţa lui şi am cântat atâta. Văzusem doar că aşteptau multe fete. Mi-a răspuns: „Eu sunt cel care trebuie să-ţi mulţumesc pentru că, în sfârşit, am avut plăcerea să ascult pentru prima dată şcoala italiană de belcanto”. Ei bine, profitând de un teren extrem de fertil, i-am transferat Elenei acest stil. Personal, îi acord un calificativ unic unic în lume, este Paganini al liricii italiene.

C. P.: Ce frumos!

M. D'A.: Este complimentul pe care i-l fac mereu pentru că, aşa cum Paganini făcea să vibreze în faţa publicului corzile subţiri de vioară şi să creeze divine sunete speciale, agile, „invizibile”, la fel face şi ea. În orice moment în care cântă, produce sunete „invizibile”, care nu se pot „atinge”, dar se simt în străfundurile sufletului. De aceea spun că este Paganini al artei lirice.

C. P.: Am ascultat-o în „Rigoletto” înfăţişând o bogăţie de culori, tente, „sfumature”, nuanţe...

M. D'A.: Într-adevăr, aici este un secret, pentru că eu am inventat sunetul „invizibil” al vocii, după cum maestrul Luciano Chailly, tatăl dirijorului Riccardo Chailly, a inventat sunetul „blu” al orchestrei sau Niccolò Castiglioni, un compozitor contemporan important, a inventat culori specifice în orchestră, căutând întoarcerea la puritatea naturală a sunetului. Elena are vocea pură, sonoritatea pură şi a învăţat atât de bine sunetul „invizibil” încât acum îl crează ea. De aceea este întotdeauna atât de minunată.

C. P.: Cum a ajuns la performanţă?

M. D'A.: Am studiat împreună foarte mult, am selecţionat sunetul optim dintre toate cele care puteau fi produse. Vocea ei este un dar de la Dumnezeu, dar a înţeles care sunt sunetele cele mai bune pe care le poate emite. Elena nu cântă numai cu glasul, ci şi cu sufletul. Nici măcar un sunet nu iese din gura ei fără să fie expresia inimii şi sufletului. Are ceva în plus faţă de alte cântăreţe care sunt superficiale, se preocupă numai de tehnică şi înşiră note fără simţire.

ELENA MOŞUC: Aş adăuga că maestra nu mă lăsa să aprofundez nici un sunet dacă nu era corect, totul era studiat, analizat...

C. P.: ... pentru a-l alege pe cel ideal.

M. D'A.: Mă gândesc la toate culorile sunetelor care pot fi emise de o soprană, pentru că nu toate le produc pe aceleaşi, nu toate vocile sunt egale, nu toate au forţa necesară, în timp ce tehnica este aproape la fel. Minunat este însă elementul care absoarbe, care energizează, care stăpâneşte această tehnică – Elena.

E. M.: Am făcut imens de multe exerciţii, care spuneaţi că provin de la maestra dvs.

M. D'A.: Da, maestra Liopard, care a fost profesoara celebrelor Renata Scotto, Anna Moffo; şi apoi, la Conservator, am avut-o profesoară pe eleva legendarei Claudia Muzio. Îndrumători mari, acesta-i adevărul.

C. P.: Şi descendenţă directă din renumite şcoli de canto.

M. D'A.: I-am dăruit Elenei câte ceva din toate acestea, le-am făcut bunurile noastre comune.

E. M.: Lucrul principal pe care am reuşit să-l realizăm a fost să scoatem vocea „în afară" şi să obţinem modalitatea de a cânta fără să mă obosesc...

M. D'A.: ...de a concentra sunetul care apoi să fie emis şi să sune ca o aureolă...

C. P.: ... îmbogăţită de armonice.

E. M.: Am pregătit totul mai ales pentru Arena din Verona, unde nu trebuie să cânţi din capitalul de glas, ci în rezonanţă, pentru a umple şi domina imensul spaţiu de 20000 de locuri.

M. D'A.: A fost formidabilă, vocea i s-a auzit şi în ultimul rând la fel de bine ca în faţă.

C. P.: Şi la Scala, glasul era întotdeauna penetrant şi strălucitor. În cvartetul din actul al IV-lea era deasupra tuturor, domina.

E. M.: Nu am înţeles critica lui Paolo Isotta că nu stăpânesc fonaţia articulată. Tu ai înţeles toate cuvintele mele, nu?

C. P.: Absolut, am citit şi eu acea cronică, m-am mirat şi am fost atent la spectacole. Toate cuvintele erau foarte clar rostite, „muşcate".

M. D'A.: Se înţelege tot textul. Ce n-a priceput Isotta este că la Elena, silabele nu sunt derulate rapid, rezultate doar din dicţiunea bună, ci spun cu totul altceva, ceea ce Verdi a vrut să scoată în evidenţă, expresiv, din cuvinte. Şi ea face acest lucru, pentru că este o muziciană, o artistă, o persoană sensibilă.

C. P.: Am dialogat cu James Conlon, dirijorul serilor cu „Rigoletto" şi a apreciat la fel.

M. D'A.: Vedeţi? Vă mai spun şi altceva: este capabilă să facă zece variaţiuni, una mai dificilă decât alta, pe o temă ascultată, ceea ce este unic. Şi în Lucia di Lammermoor, mereu schimbă variaţiunile, una mai frumoasă şi mai grea ca alta. Nu ştiu cine altcineva le-ar putea executa. Ca să schimbi mereu, trebuie să fii un mare muzician.

E. M.: Nu-mi place rutina, vreau să descopăr lucruri noi.

M. D'A.: Un impresar important, care cunoaşte totul în lumea lirică, mi-a telefonat ieri şi mi-a spus că Elena este unica Gilda cu adevărat valabilă, pe care o avem în ultimele decenii.

C. P.: Iată rezultanta unor preocupări serioase. Când ai început studiul cu maestra?

E. M.: După cum ştii, m-am preocupat de la 16 ani de vocea mea şi, pentru că voiam să fiu solistă, m-am dus la Şcoala Populară de Artă. Apoi am făcut Conservatorul. După aceea, am fost angajată la Opera din Zürich. Dar mereu am dorit să am şcoală italiană. La Milano, am venit să studiez cu soţul maestrei, Aronne Ceroni, şi el fost solist la Scala. Am şi lucrat o perioadă. Apoi m-a auzit maestra şi am decis să continuăm împreună. Era în 1996.

M. D'A.: Un tenor este profesor bun pentru tenori, o soprană trebuie să înveţe de la o soprană. Nu am auzit contrariul. Îmi pare rău, eu sunt contra învăţământului masculin pentru cântăreţe. Există specificităţi în probleme de respiraţie, aspecte fiziologice etc. etc.

C. P.: Presupun că, la început, studiul a fost intensiv, apoi au venit consolidările.

M. D'A.: 3-4 ore lucram asupra notei de Si natural, apoi ne întoarceam la sunetele joase, apoi urmau exerciţiile la octavă. Au fost imens de multe, eu nu le număram dar ea, da. Mi-a reproşat că nu sunt niciodată satisfăcută...

E. M.: Eu nu sunt niciodată mulţumită de mine. Am şi muncit mult: veneam dimineaţa de la Zürich la Milano, studiam şi cântam 2-3 ore cu maestra, mă întorceam seara înapoi, acasă. La început am făcut mari sacrificii.

M. **D'A.:** În orice caz, a avut extrem de multă răbdare.

E. M.: Pentru că din start am înţeles că tehnica vocală este foarte importantă pentru a da longevitate carierei.

C. P.: Voiam să cunosc unele dintre secrete, de aceea am întrebat...

E. M.: Nu mi le-a spus nici mie.

M. D'A.: Le-a descoperit cântând. A studiat mult, serios, nimic nu a primit cadou.

E. M.: Am făcut ce mi-a indicat maestra, dar alte lucruri le-am aflat singură.

M. D'A.: Aşa este. Ce m-a impresionat a fost faptul că a recunoscut rolul meu de profesoară.

C. P.: Un lucru destul de rar printre cântăreţii de astăzi. A vorbit mereu despre dvs. la Radio, la televiziune, în presa scrisă. Nu mai spun de CV-uri.

M. D'A.: Sunt foarte mândră de ea, trebuie s-o ascultaţi nu numai în **Rigoletto**, dar şi în **Lucia di Lammermoor...**

C. P.: Am auzit-o şi la Bucureşti, şi la Zürich. Superbă belcantistă.

M. D'A.: Discursul ei muzical încântă.

E. M.: Păcat că directorul general al Scalei nu este fan al belcantoului.

C. P.: Oare?

M. D'A.: Da, nu ştiu cum este posibil în patria operei.

C. P.: Şi acolo există mult business. Elena, ce-ţi propui pentru viitorul apropiat?

E. M.: În martie, voi face o producţie nouă cu **Povestirile lui Hoffmann** la Zürich. Interpretez toate cele patru personaje feminine. Cu rolul Olympiei voi face şi debutul meu, în toamnă, la

Metropolitan Opera din New York. Acolo direcţiunea doreşte, în chip tradiţional, să aibă patru interprete diferite. Mi-ar fi plăcut să cânt în acelaşi spectacol nu numai Olympia dar şi Antonia, Giulietta şi Stella.

M. D'A.: Când le vei interpreta la Deutsche Oper Berlin unde, după marele succes în **Lucia di Lammermoor**, eşti aşteptată cu frenezie?

E. M.: În 2011.

C. P.: Şi, se pare, un rol nou, temuta Norma. Adevărat?

E. M.: Da, anul viitor debutez în **Norma** de Bellini.

M. D'A.: Nu ştiam. Unde?

E. M.: La Zürich. Ce părere aveţi?

M. D'A.: După mine, cu vocea ta, poţi cânta tot repertoriul de belcanto. Dar eu aş fi puţin atentă dacă aş avea încă angajamente pentru Lucia, Gilda. Aş mai aştepta un pic cu Norma.

E. M.: Am cântat deja **Anna Bolena**, care este mai dificilă.

M. D'A.: Aşa este, poţi face rolul la înaltul tău nivel, asta e sigur.

E. M.: Am cântat deja romanţa **Casta Diva** şi cabaletta ce-i urmează, **Ah! bello a me ritorno**.

M. D'A.: Există multe soprane, chiar lejere, care le fac. Dar sunt părţi dramatice mult mai dificile. Duetul cu Pollione este un... meci frumos. Îmi amintesc că, dacă Mario del Monaco ţinea prea mult acutele, Maria Callas îi aplica discret un... şut. Tu vei fi superbă.

C. P.: Maestră Mildela D'Amico, un gând la final de dialog?

M. D'A.: De când am cunoscut-o pe Elena Moşuc sunt fericită. Este un simbol paganinian.[5]

C. P.: Minunat spus şi inspirator! Veţi vedea. Vă mulţumesc amândurora.

